

'Die Lebensreform'

Boeken - 6 november 2001

Die Lebensreform - Entwürfe zur Neugestaltung von Kunst und Leben um 1900 is de titel van een tentoonstelling die momenteel te zien is in Darmstadt. Centraal staan de verschillende hervormingsbewegingen rond het *fin de siècle*. Ter gelegenheid van de tentoonstelling is een prachtige catalogus verschenen in twee kloeke delen. Daarin staan, naast veel foto's en afbeeldingen van documenten, producten, meubels, beeldhouwwerken en affiches, ook alle schilderijen die in de tentoonstelling te zien zijn.

Rond 1890 gebruikte men voor het eerst de overkoepelende term *Lebensreform* als aanduiding voor de uiteenlopende proteststemmen. De *Lebensreformer* waren ervan overtuigd dat het allemaal anders zou kunnen dan in de moderne industriële samenleving tot dan toe gebruikelijk was. Er was weinig fantasie voor nodig om de negentiende eeuw als een duistere eeuw te beschouwen waarin men te maken had gekregen met allerlei excessen als milieuvervuiling, beroerde woonomstandigheden, vervreemding, zedeloosheid en slechte eetgewoonten. Hoe zou je deze leefomstandigheden kunnen veranderen? De *Lebensreformer* wilden 'terug naar de natuur' en eisten de rehabilitatie van het lichaam dat volgens hen eeuwenlang verwaarloosd was. De *Nacktkulturbewegung* kwam op en het 'Adamskostuum' werd onder haar leden enorm populair.

Met name in de schilderijen worden de ideeën van de hervormingsbewegingen heel goed zichtbaar. De natuur is alom vertegenwoordigd en voor het eerst is men zich in die jaren ook gaan toeleggen op het schilderen van naakten op een natuurlijke manier. De tentoonstelling toont een selectie van schilderijen uit de verschillende kunstenaarskolonies die destijds in zwang raakten. Tevens zijn werken te zien van kunstenaars die aangesloten waren bij bekende groeperingen zoals *Die Brücke* en *Der blaue Reiter*.

Veel van de oplossingen waar men toen mee kwam zijn tot op de dag van vandaag actueel. Daarom is de tentoonstelling in Darmstadt niet alleen een eye-opener voor iedereen die meer over alle alternatievelingen en rare snuiters van rond 1900 te weten wil komen, maar het is tegelijk vreemd genoeg een spiegel die ons 'eenentwintigste-eeuwers' voorgehouden wordt. Gaandeweg de tentoonstelling bekruipt je namelijk de gedachte dat er eigenlijk in de tussentijd helemaal niet

zoveel veranderd is.

In band 1 van de tweedelige catalogus wordt de *Lebensreformbeweging* van verschillende kanten belicht. Daarnaast komt de actualiteit van de thema's aan de orde. Onderzoek is verricht naar allerlei organisatievormen zoals bijvoorbeeld de commune. Verschillende auteurs hebben zich toegelegd op een mentaliteitsgeschiedenis van die tijd. Verschillende wereldbeschouwingen die rond 1900 vorm kregen komen aan bod, zoals de theosofie, de antroposofie en het monisme.

Band 2 bestaat uit afbeeldingen van de objecten die in de tentoonstelling te zien zijn geordend naar thema's als Nietzsche, *Geist, Seele, Natur, Körper, Leben* en *Lebenspraxis*. Elk nieuw onderwerp wordt geplaatst in het tijdsbeeld door middel van een inleiding. Band 2 is niet los te verkrijgen. De afbeeldingen zijn een soort illustratie van de onderwerpen die in band 1 aan de orde zijn gekomen.

De tentoonstelling is uniek. Het is een genot voor het oog om zoveel prachtig materiaal bij elkaar te zien. Daarnaast kan men zich laten inspireren door de kleuren en de vormen die wellicht tot een andere blik op de wereld van vandaag zullen leiden.

Nog nooit eerder is er zo'n compleet overzicht gegeven van alle hervormingsinitiatieven rond 1900 en de bijbehorende kunststromingen. Voor wie geen tijd heeft de tentoonstelling te bekijken is de catalogus al een kunstwerk op zich. Alle onderwerpen worden in hun context behandeld. De catalogus is daarmee ook een prima naslagwerk voor iedereen die een beeld wil krijgen van de belevingswereld rond 1900.

- De tentoonstelling *Die Lebensreform - Entwürfe zur Neugestaltung von Kunst und Leben um 1900* is nog te bezoeken tot en met 24 februari 2002 op de Mathildenhöhe te Darmstadt, Sabaisplatz 1. Tel. + 49 (0) 6151 13 33 50.
- De catalogus bestaat uit twee banden en is alleen in paperback verkrijgbaar. Kosten: 46,- Euro. Bij het toesturen per post komt het bedrag op 58,- Euro exclusief verzendkosten.

Band 1 (624 blz.): ISBN 3-89552-077-2

Band 2 (608 blz.): ISBN 3-89552-080-2

Marlies Folkerts is studente Duitse Taal- en Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en tegenwoordig stagiaire bij het [Duitsland-Instituut Amsterdam](http://www.duitsland-instituut.nl).

www.dielebensreform.de

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2630/die-lebensreform>